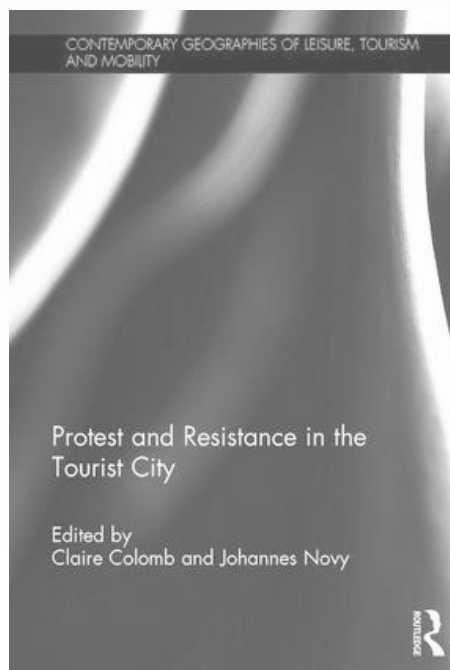

HOE DE STAD REAGEERT OP TOERISME

Waar enkele jaren mensen zich hardop afvroegen waarom een ruimtelijk wetenschapper zichzelf met toerisme zou bezighouden, staat toerisme nu ineens in het centrum van de belangstelling. Zowel academisch als in media en politiek besteden steeds meer mensen aandacht aan dit fenomeen. Dat is niet vreemd; niet alleen zijn meer mensen vaker 'toerist', en is toerisme een belangrijker onderdeel van stedelijke economieën. Ook zijn steeds meer plaatsen, steden en buurten tegenwoordig een toeristische bestemming. En daar zijn we nog niet aan gewend. Groeiende bezoekerscijfers, maar ook de opkomst van de 'sharing economy', met als bekendste voorbeeld Airbnb, hebben toerisme letterlijk tot in onze slaapkamers gebracht. En daar is niet iedereen even blij mee. Bewoners, belangengroepen, politici en zelfs de toeristische industrie beginnen zich te roeren en komen in verzet. Voorop lopen steden als Berlijn, Barcelona en San Francisco, internationale topbestemmingen waar toerisme volgens actievoerders en stadsonderzoekers gentrificatie versterkt en veroorzaakt. Maar ook in minder beroemde toeristische bestemmingen beginnen mensen zich druk te maken. Ook steden als Mechelen en Utrecht werken aan beleid om de negatieve effecten van groeiend toerisme in te dammen, en de stad aantrekkelijk te houden voor bewoners en bezoekers.

Deze recente beweging van repolitisering van toerisme wordt besproken in het boek *Protest and resistance in the tourist city*. Stadsonderzoekers Claire Colomb en Johannes Novy hebben de handen ineens geslagen en een verzameling van 16 casestudies gebundeld tot een van de eerste readers die ingaat op de reactie van stadsbewoners op groeiend toerisme. Deze casestudies zijn niet geschreven door de welbekende toerisme-wetenschappers, op Paulo Russo na, maar de auteurs onderscheiden zich door een zeer goede kennis van de plaatselijke praktijk. Hierdoor komen de relaties tussen politiek en toerisme, en de rol van lokale bewoners en belangengroepen daarin, duidelijk over het voetlicht.

Bekende steden en problemen, zoals de druk op de huizenmarkt voor lokale inwoners onder de groei van toerisme in San Francisco en stijgende prijzen en 'toeristifisering' van openbare ruimte in Berlijn en Barcelona worden afgewisseld met wat minder voor de hand liggende voorbeelden. Interessante Aziatische en Latijns-Amerikaanse casestudies, zoals conflicten tussen oude en nieuwe bewoners in een traditionele woonwijk in Shanghai of de effecten van een mega-evenement op de inwoners van Belo Horizonte geven het boek een mondiale oriëntatie en laten zien dat groeiend

toerisme en haar effecten niet alleen een 'Westers' fenomeen is.

Interessant zijn zeker ook de hoofdstukken waar toerisme niet alleen wordt gezien als kwade kracht die het leven van bewoners zuur maakt. In sommige gevallen wordt toerisme juist gebruikt om de aandacht te trekken voor sociale problematiek die genegeerd wordt door lokale autoriteiten, of om middels een bottom-up ontwikkeling kansen te bieden voor gemarginaliseerde buurten. In Belfast bijvoorbeeld, laat de overheid de buurten die zeer recent nog het toneel waren van sektarisch geweld links liggen in haar toeristische promotie. In de strijd om aandacht gebruiken lokale belangengroepen, ondernemers en politici toerisme als politiek wapen.

Dit boek heeft één duidelijke boodschap: toerisme is al jarenlang een schoolvoorbeeld van neoliberale politiek. Zoals redacteurs Colomb en Novy

duidelijk beschrijven in de inleiding creëerde de overheid sinds de jaren 80/90 van de vorige eeuw middels marketing, ingrepen in de openbare ruimte en het aantrekken van evenementen een kader waarin de markt haar gang kon gaan. Deze vorm van ontwikkeling, bekend als urban boosterism, zit momenteel op de schopstoel. De negatieve kanten van toerisme hebben hun weg gevonden naar het politieke debat, en nu blijkt dat beleidsmakers eigenlijk niet goed weten hoe om te gaan met dit complexe fenomeen. Dit boek geeft middels verschillende casestudies een inkijk in hoe en waar het mis is gegaan, maar ontbeert helaas aan omvangrijk empirisch onderzoek. Zowel in het dieper ingaan op de problematiek middels empirisch onderzoek, bijvoorbeeld naar de vraag hoe stadsbewoners nu echt de effecten van toerisme ervaren, als het komen tot oplossingen ligt een duidelijke rol voor de ruimtelijk wetenschapper van de 21e eeuw.

Literatuurselectie

Colomb, C. & Novy, J. (eds). (2016) *Protest and Resistance in the Tourist City*. Londen: Routledge

Egbert van der Zee (e.l.vanderzee@uu.nl) is als docent/onderzoeker verbonden aan de faculteit Geowetenschappen van de Universiteit Utrecht. Als sociaal geograaf is hij geïnteresseerd in veranderend stedelijk toerisme, en de veranderende effecten van toerisme op steden.